P. Voorhoeve

Kutaha, ketah of misschien kutah?

In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 140 (1984), no: 2/3, Leiden, 333-334

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

Roessingh, Marius P. H.

- 1982 *Sources of the History of Asia and Oceania in the Netherlands, Part I: Sources up to 1796*. München: Saur. International Council on Archives, 3rd Series, Volume 4, Part I.

Ronkel, Ph. S. van

- 1909 *Catalogus der Maleische Handschriften in het Museum van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen*. Batavia: Albrecht; 's Hage: Nijhoff. Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen 57.
- 1921 *Supplement-Catalogus der Maleische en Minangkabausche Handschriften in de Leidsche Universiteits-Bibliotheek*. Leiden: Brill.

P. VOORHOEVE

KUTAHA, KETAH OF MISSCHIEN KUTAH?

De uitspraak van dit ouderwetse Maleise woord, gebruikt in een weifelende vraag, en synoniem met het later gewonere *gerangan* of *gerang*, staat nog steeds niet helemaal vast. De spelling is voor zover ik weet steeds k-t-alif-h, en volgens H. Djajadiningrat, *BKI* 8-I, p. 245, komt "in oude hss." de vocalisatie *kutaha* voor. Bedoeld zullen zijn LOr. 1954 (Hikayat Acèh) en Cambridge Ii, 6, 45.

Drewes, Burda p. 81, spelt *ketaha* en zegt: op grond van de spelling lijkt de gebruikelijke weergave *ketah* inderdaad onaannemelijk.

Iskandar, Hikajat Atjéh, spelt *kutaha*. Het woord komt ook voor in de Hikayat Raja-raja Pasai. Mead spelt in zijn transcriptie (1915) *ketah*; Hill *kutaha*.

In een korte mededeling in *BKI* 108 (1952) p. 92 heb ik de aandacht gevestigd op twee teksten in het Perzisch met interlineaire vertaling in het Maleis, beide op *daluang* geschreven, de ene gedateerd 990 H. (= A.D. 1582), de andere ongedateerd, maar naar het mij voorkomt ook zeer oud. Dit laatste kleine handschriftje (Leiden U.B.Or. 7056) is in 1968 uitgegeven door A. Bausani in *Annali del Istituto Orientale di Napoli*, XVIII p. 39-66. Het is een bloemlezing van enkele Arabische en Perzische verzen die in mystieke zin opgevat kunnen worden. Daarin komt (Bausani p. 55) een kwatrijn voor, toegeschreven aan 'Umar Khayyām, waarbij in de Maleise interlineaire vertaling het rijmschema van het origineel, aaba, is nagevolgd, zodat men wel moet transcriberen: *Aku hamba durhaka, karunia dan anugerahamu mana ketah?*

Hatiku kelam, cahaya heningmu manatah? mana ketah?

Bagi kami surga itu kauanugerahakan karena kebaktian.

Ini berniaga adanya, karuniamu dan pemberimu saja itu manatah?

In de eerste en tweede regel vindt men het laatste woord gespeld k-t-alif-h, terwijl het in de marge verklaard wordt: *ya'ni mana gerang*, zodat men het zou willen transcriberen *kutaha*. Maar het feit dat het rijmt op *-tah*, geschreven t-h, in de laatste regel, dwingt ons m.i. voor de uitspraak *ketah* te kiezen.

Of zouden de oude handschriften gelijk hebben en de uitspraak van de eerste lettergreep *ku* geweest zijn? Dat doet denken aan het woordje

ku dat in Zuid-Sumatraanse poëzie voor het ritme als stoplap gebruikt wordt, bijv. in het begin van het gedicht over Si Burung Pingai (hs. SOAS 41394, uit de Marsden-collectie):

adalah kabar nin sawatu
datang dari duniya kini
kabar siyak lawan pandita
kabar rubiah lawan malim
kabar *ku* katip mahulana

Men zou dit kunnen vertalen:

Er is een bericht
komend uit deze wereld,
Een bericht van vromen en priesters,
Een bericht van godvrezende vrouwen en godgeleerden
Een bericht van eerwaarde predikers.

Dezelfde strofen dienen met kleine afwijkingen ook als inleiding tot een redactie van de *Şair perahu* (Van Hasselt, *De talen en letterkunde van Midden-Sumatra*, p. 11). Daar staat kabarni in plaats van kabar *ku*, waarin -ni (uit Javaans -né) dezelfde functie heeft als *ku*.

Vat men het zo op dan wijst de spelling van *tah* met alif er misschien op, dat het eigenlijk een eenlettergrepig woord is, evenals *dan*. Deze etymologie is wel wat fantastisch, en het wordt er niet eenvoudiger op als men bedenkt dat, naar Cense mij eens meedeelde, het Makassaarse *kutaèng*, in zijn woordenboek vertaald met “misschien”, op precies dezelfde manier gebruikt wordt als het Maleise *kutaha*, *ketah* of *kutah*!